

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України, місто Луцьк, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» на підставі прилюдного захисту дисертації «Публічна дипломатія КНР в Європі (2012-2021 рр.)» за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії 23 червня 2023 року.

Кукалець Оксана Євгенівна 1993 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2018 році закінчила Національний університет «Острозька академія» за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та здобула кваліфікацію політолога-міжнародника, перекладача.

З 01 жовтня 2018 року по 01 липня 2022 року навчалася в аспірантурі Національного університету «Острозька академія», з 28 лютого 2023 року до 30 травня 2023 р. – в аспірантурі Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Дисертацію виконано у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, місто Луцьк.

Науковий керівник – **Сидорук Тетяна Віталіївна**, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія».

Основні результати дисертації представлено у 8 публікаціях у вітчизняних та закордонних виданнях. Зокрема, опубліковано 3 статті у наукових фахових виданнях України, які включенні до наукометричних баз даних, 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав, що входять до наукометричної бази даних Скопус (Scopus), та 3 постконференційних публікації, що також засвідчують про апробацію матеріалів дисертації. Головні результати дослідження висвітлено у таких публікаціях:

1. Кукалець О. Образ КНР у європейських країнах з 2012 до 2019 рр. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2023. №1 (15). С. 61-74. DOI: [10.29038/2524-2679-2023-01-61-74](https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-01-61-74).

2. Кукалець О. Тенденції розвитку співпраці в галузі вищої освіти між Китаєм та ЄС. *Китаєзнавчі дослідження*. 2021. №1. С. 79-91. doi: [10.51198/chinesest2021.01.079](https://doi.org/10.51198/chinesest2021.01.079).

3. Кукалець О. Вплив економічних чинників на формування образу КНР в Європі. *Політичне життя*. 2019. №3. С. 114-121. DOI: [10.31558/2519-2949.2019.3.18](https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.3.18)

4. Sydoruk T., Tymchuk I., Kukalets O. China's efforts at influence in Europe, targeting the media and public opinion. *European Journal of East Asian Studies*. 2020. Vol. 20. № 2. P. 396-413. DOI: [10.1163/15700615-20211004](https://doi.org/10.1163/15700615-20211004). Scopus, Q2.

5 Kukalets O., Sydoruk T., Avhustiuk M. China-EU student mobility: Policies, opportunities, and challenges. *Studia Politica. Romanian Political Science Review*. 2021. Vol. 21. № 2. P. 603-629. Scopus, Q3. https://drive.google.com/file/d/1kQLu28g53X5fXSe5s_SVFVUuf4FRTqP1/view.

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради:

Карпчук Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Зауваження:

1. Авторка наводить широке коло трактувань концепту «публічна дипломатія» (підрозділи 1.1 й 1.2), але бракує саме авторської позиції з цього питання.

2. У підрозділі 2.1 дисертантка аналізує акторів публічної дипломатії Китаю. А Інститут Конфуція не можна вважати актором? Про нього мова йде у підрозділах 2.2 й 3.3, але дослідниця називає його «інструментом» китайської публічної дипломатії (с. 99).

3. У підрозділі 3.2 дослідниця зазначає, що Китай домінує за кількістю студентів, які навчаються за кордоном. На думку авторки, це позитивний чи негативний чинник для Китаю?

4. Чи відіграє гастродипломатія якусь роль в культурній дипломатії Китаю (підрозділ 3.3)?

5. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології проникають і в дипломатичну діяльність. Новітнім різновидом є віртуальна дипломатія, яку також вважають інструментом публічної дипломатії. Чи використовують китайські дипломати соціальні мережі? Чи відкриває Китай віртуальні посольства?

6. На с. 94 авторка веде мову про те, що «КНР також прагне, щоб її сприймали як надійного і відповідального члена міжнародної політичної спільноти, який здатний і хоче робити вклад в підтримку глобального миру». В умовах російсько-української війни чи можна робити якісь прогнози стосовно реальної участі Китаю у мирному процесі?

Піпченко Н. О. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної інформації Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. **Зауваження:**

1. Звертаємо увагу, що розділ 1 присвячено теоретичним і методологічним засадам дослідження публічної дипломатії Китаю, тому вважаємо недоречним дублювання цієї ж інформації у вступі до роботи.

2. Авторського переосмислення потребують питання порушення прав людини і свободи слова у контексті публічної дипломатії Китаю, що виступає одним з вагомих чинників, які впливають на сприйняття Китаю європейською громадськістю.

3. Характеризуючи вплив COVID-2019 на розвиток публічної дипломатії КНР у країнах Європи, на нашу думку, недостатньо висвітлені факти дезінформації та маніпуляції щодо цієї тематики, а також бракує критичного переосмислення діяльності названих у роботі високопосадовців і медіа (с. 166-167), що здійснювали дезінформаційну діяльність і в контексті COVID-політики, і щодо російської війни проти України. Потребує також авторського

тлумачення термін «медична» дипломатія, який було використано у новизні роботи, через призму взаємозв'язку зовнішньополітичних та економічних інтересів Китаю у цьому контексті.

4. У підрозділі 3.5 «Особливості публічної дипломатії Китаю в Україні» необхідно було б подати авторські структуровані узагальнення особливостей публічної дипломатії КНР, а також трансформації образу Китаю у контексті російської війни проти України. З огляду на те, що 2022 рік видозмінив архітектуру системи міжнародних відносин, позицію Китаю щодо України, а також сутність публічної дипломатії як Китаю, так і України.

5. Робота не позбавлена окремих орфографічних і стилістичних помилок та опісок, які не впливають на розуміння та сприйняття матеріалу.

Висоцький О. Ю. – доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. **Зауваження:**

1. У дисертації певна увага (зокрема, у формулюванні новизни, с. 5-7) приділяється ефективності публічної дипломатії КНР та її інструментам, деякі з яких іноді іменуються авторкою технологіями, проте дефініції ефективності та технологій не наводяться, також не вказуються критерії ефективності публічної дипломатії та алгоритми дії її технологій.

2. Авторка наголошує на зв'язку концепції «м'якої сили» Дж. Ная та публічної дипломатії КНР (с.49-50), але не описує специфіку китайської «м'якої сили», її механізм, зв'язок з давніми китайськими доктринами, зокрема ідейною спадщиною Лао Цзи та Сунь Цзи.

Сухорольська І. Ю. – кандидат політичних наук, доцент, старший викладач кафедри політології та міжнародних відносин Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка». **Зауваження:**

1. На с. 37-39 поверхово описаний процес еволюції публічної дипломатії, проте цього дещо замало з огляду на завдання дослідження. Незважаючи на використання сучасних напрацювань, авторці не вдалося повною мірою схарактеризувати відмінності між публічною дипломатією на сучасному етапі її

розвитку у XXI ст. та у попередні періоди (передусім, зважаючи на досвід демократичних країн). Хоча це прямо не стосується предмета дослідження, таке розмежування продемонструвало б, що Китай орієнтується на застарілі концепції публічної дипломатії, оскільки новітні – не вписуються у його політичну систему. Зокрема, КНР у своєму теперішньому вигляді не може імплементувати сучасні західні підходи, які передбачають рівність сторін в діалозі (безвідносно до того, хто є владою, а хто – простою людиною), двосторонній чи багатосторонній вплив і комунікацію, відкритість та прозорість. Тому метод цієї держави – це намагання змінити іншого, але без того, щоб змінюватися самому. Китай використовує прозорість і демократизм західних систем, але при цьому його діяльність, пов'язана з публічною дипломатією, максимально непрозора та недемократична. Очевидно, що такий підхід не здатен «завоювати серця і уми» широких верств населення у країнах Європи, і у цьому криється одна з головних причин неефективності діяльності КНР.

2. На с. 44-45 авторка розглядає відмінності між публічною дипломатією та пропагандою і робить висновок, що це різні явища (с. 50). Проте цьому висновку бракує нюансності, особливо враховуючи той факт, що діяльність КНР якраз максимально близька до пропаганди, і вони самі називають її пропагандою, не вбачаючи у цьому нічого поганого (що не дивно для авторитарної держави). У подальших розділах часто згадується слово пропаганда, але ніде не говориться про те, наскільки багато пропаганди чи публічної дипломатії у діяльності КНР, якщо це все ж різні речі. Авторський підхід до інтерпретації цих явищ в сучасних реаліях сприяв би вирішенню цієї проблеми.

3. Ще одним недоліком дисертації є незначна увага до аналізу цільових аудиторій публічної дипломатії Китаю. З численних прикладів, наведених у роботі, ми можемо зрозуміти, що КНР намагається впливати, передусім, через достатньо вузькі цільові аудиторії – посадовців, науковців, журналістів, яких вони прагнуть втягнути у свою орбіту. Проте чітких висновків щодо цього

питання бракує попри те, що цільові аудиторії є одним з ключових елементів механізму публічної дипломатії.

4. У роботі багато говориться про «м'яку силу», проте її «сестра» – «жорстка сила» згадана лише в загальнотеоретичних підрозділах роботи. Водночас, описана у Розділі 3 практична діяльність КНР нерідко нагадує саме застосування «жорсткої», а не «м'якої сили». Передусім йдеться про використання важелів економічного тиску, коли конкретним урядовцям, бізнесменам чи управлінцям погрожують негативними економічними наслідками, і таким чином намагаються досягнути певних зовнішньополітичних цілей у сфері поширення інформації та формування іміджу. Постає запитання, наскільки такі методи, а також стратегії на зразок «політики батога і пряника» (с. 118, 148) чи «дипломатії воїна-вовка» (с. 156) стосуються публічної дипломатії та «м'якої сили» в загальноприйнятому розумінні цих західних концепцій.

5. У підрозділах 3.3 та, частково, 3.5 йдеться більше про культурне співробітництво між КНР та державами Європи, а не про, власне, культурну дипломатію як елемент публічної дипломатії. Тут хотілось би побачити більше тверджень і авторських висновків про цілі, методи, цільові аудиторії, ефективність, сильні і слабкі сторони культурної дипломатії КНР.

6. У підрозділі 3.2 проаналізовані численні програми освітньої співпраці, які реалізовує КНР разом зі своїми партнерами у Європі з метою збільшення кількості студентів, які навчаються за кордоном. З тексту можна зробити чіткий висновок про те, що у переважній більшості випадків саме Китай намагається надіслати побільше своїх студентів на навчання до Європи, аніж навпаки (с. 122). Водночас, освітні програми у межах публічної дипломатії країн Заходу дзеркально протилежні – вони намагаються привабити кращих іноземних студентів до себе для формування прозахідної свідомості майбутніх еліт у інших країнах. Проте у дисертації ніде не відзначено цю характерну рису міжнародної освітньої діяльності КНР. Також постає запитання, наскільки тут йдеться саме про вплив на цільові аудиторії громадськості за кордоном (що є

суттю публічної дипломатії), а не про просте здобуття якісної західної освіти для китайських громадян.

6. Розділ 4 має назву «Ефективність публічної дипломатії КНР в Європі», проте більшість тексту стосується оцінки іміджу і сприйняття Китаю в європейських країнах безвідносно до його заходів публічної дипломатії. Безумовно, емпірично встановити ефективність заходів у цій сфері майже неможливо, проте можна було сформулювати більше теоретичних узагальнень, підкріплених аргументами, щодо ефективності/неефективності публічної дипломатії КНР у різних країнах та за різних обставин.

7. У дисертації трапляються незначні помилки в правописі та мовно-стилістичні огріхи.

Результати відкритого голосування:

«за» – 5 членів ради;

«проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти у науки України, м. Луцьк присуджує **Кукалець Оксані Євгенівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Голова
разової спеціалізованої
вченої ради

проф. Антоніна Шуляк